

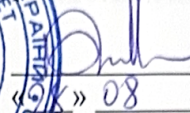
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Богдан КОРОБКО
2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ ТА МЕДІАЦІЯ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ»
(назва навчальної дисципліни)

Підготовки Магістра

Освітньої програми Дошкільна освіта

Спеціальності A2«Дошкільна освіта»

Полтава
2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління конфліктами та медіація в освітній галузі» для здобувачів вищої освіти спеціальності А2 «Дошкільна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти, складена відповідно до освітньої програми «Дошкільна освіта», 2026 року.

Розробник: Тур О.М. професор кафедри психології та педагогіки, доктор педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньої програми Оксана ТУР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

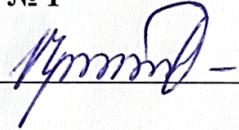
Протокол від «25» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри психології та педагогіки Леся КЛЕВАКА

«25» серпня 2026 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2026 року № 1

Голова навчально-методичної комісії Віктор ЧЕРНИШОВ

«27» серпня 2026 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Форма здобуття освіти денна
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань: А Освіта	Вибіркова
Загальна кількість годин – 120		
Модулів – 1	Спеціальність: А2 «Дошкільна освіта»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		1-й
		Семестр
		2-й
	Лекції	
Індивідуальне завдання – не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>магістр</u>	14 год.
		Практичні
		18 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		88 год.
		Індивідуальна робота:
	-	
	Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття освіти – 32/88

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системи поглиблених теоретичних знань і практичних умінь щодо природи, динаміки та специфіки конфліктів в освітньому середовищі, а також опанування технологіями медіації, конструктивного вирішення суперечностей та запобігання професійному вигоранню для забезпечення психологічно безпечного, ненасильницького та інклюзивного освітнього простору в закладах дошкільної освіти.

Протягом опанування курсу студенти повинні набути таких компетентностей

Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність працювати в команді.

Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.

Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення навчальної дисципліни є дисципліни, що формують основу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні

Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.

Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний порогів рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74-81	C	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній , Конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал,	Середній , що забезпечує

			передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт більшою мірою є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутня.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Під час вивчення дисципліни «Управління конфліктами та медіація в освітній галузі» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

поточний контроль

- усне опитування
- виконання практичних робіт
- тестування

підсумковий контроль

екзамен.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Конфліктологічна компетентність, управління конфліктами та медіаційні технології в освітній галузі

Тема 1. Теоретико-методологічні засади конфліктології та генеза наукових уявлень про конфлікт

Конфліктологія як складне соціальне явище і галузь знань. Вирішальна роль конфліктів у розвитку суспільства. Мета та основні завдання вивчення дисципліни. Об'єкт і предмет науки. Філософсько-соціальний, організаційно-соціологічний та індивідуально-психологічний напрями конфліктології. Система базових категорій науки, поняття «конфлікт». Методи вивчення конфліктології (експериментальне конструювання конфліктної ситуації, тестування, соціометричний метод, ретроспективний опис, метод типологізації, прогностичний та дозвільний методи, спостереження, опитування). Зв'язок конфліктології з іншими науками. Давні уявлення про конфліктність буття. Раціональне осмислення природи соціальних конфліктів в античності (Клеобул, Анаксимандр, Геракліт, Арістотель). Середньовічна трактовка конфліктів у творчості Фоми Аквінського. Ренесансний погляд на сутність соціальних зіткнень (Томас Мор, Еразм Роттердамський, Френсіс Бекон). Природність соціального конфлікту (Томас Гоббс, Джон Локк) і шляхи виходу з нього. Критика збройних конфліктів французькими просвітителями (Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо, Вольтер). Філософський аналіз війни та конфлікту у творчості Іммануїла Канта та Георга Гегеля. Новітні теорії конфліктів кінця XX – початку XXI ст. (Ральф Дарендорф, Льюїс Козер, Кеннет Боулдінг, Роберт Мертон, Толкотт Парсонс). Становлення конфліктології як науки в Україні.

Практичні заняття 1.

Тема 2. Структура, динаміка та психологічні механізми виникнення конфліктів

Поняття конфлікту як зіткнення протилежних інтересів та специфіки його сприйняття. Причини виникнення конфліктів. Конфліктна ситуація та умови переростання протиріччя в конфлікт. Поняття «інцидент». Об'єкт, предмет та ознаки конфлікту. Суб'єкти та сторони конфлікту. Структурна модель конфлікту, його елементи, інтереси та позиції сторін. Позитивні та негативні функції конфлікту (стимулювання розвитку, зміна норм, руйнування зв'язків, дестабілізація). Класифікація конфліктів за масштабом, сферою виникнення та формами протікання. Етапи та фази конфлікту. Передконфліктна ситуація та соціальна напруженість. Варіанти поведінки конфліктантів. Стадія розвитку (ескалація) конфлікту, її види та форми конфліктної поведінки. Хронічний та гострий конфлікт. Стадія завершення конфлікту. Моделі конфліктного процесу. Поняття та класифікація конфліктогенів. Формули конфліктів та варіанти їх вирішення. Позиції конфліктуючих за Е. Берном («Батько», «Дорослий», «Дитина»). Трансактний аналіз у конфлікті.

Практичні заняття 2.

Практичні заняття 3.

Тема 3. Особистісні чинники конфліктності, діагностика та прогнозування конфліктів

Психологічна структура особистості та її спрямованість (потреби, мотиви, інтереси).

Теорія самоактуалізації А. Маслоу. Маніпуляція в спілкуванні: властивості людини-актуалізатора та людини-маніпулятора (за Е. Шостромом). Внутрішньоособистісний конфлікт та його вплив на результативність взаємодії. Вплив темпераменту, екстраверсії та інтроверсії на поведінку в конфлікті. Теорія «соціальних ролей» у визначенні причин виникнення конфліктів. Поведінка індивіда в умовах конкуренції. Характеристика конфліктних особистостей та «важких» типів людей (агресивні, «танки», «крикуни», «всезнайки», «песимісти», «мовчуни», «нерішучі»). Прийоми спілкування з важкими партнерами. Сутність прогнозування конфліктів як передбачення ймовірності їх виникнення, учасників, причин та динаміки. Діагностика конфліктів як процес збирання та аналізу інформації. Методи прогнозування конфліктів (аналіз трендів, експертні оцінки, моделювання). Методи діагностики конфліктів (аналіз документів, опитування, спостереження). Формування навичок прогнозування та діагностики конфліктів в освітньому середовищі.

Практичні заняття 4.

Практичні заняття 5.

Тема 4. Управління конфліктами та технології переговорного процесу

Внутрішній і зовнішній аспекти управління конфліктами. Джерела організаційних конфліктів та мета управління ними. Методи управління конфліктами (внутрішньоособистісні, структурні, міжособистісні, персональні). Види діяльності в процесі управління: прогнозування, попередження, стимулювання, врегулювання, усунення та вирішення конфлікту. Технології врегулювання конфлікту (інформаційна, комунікативна, соціально-психологічна, організаційна). Первинна та вторинна профілактика виникнення конфліктів. Прийняття управлінських рішень у конфліктних ситуаціях. Сутність переговорів як методу управління конфліктом. Передумови, функції (інформаційно-комунікативна, регулююча, відволікання тощо) та види переговорів. Стратегії та тактичні прийоми ведення переговорів. Стратегія «позиційного торгу» (завищення вимог, «саямі», розстановка неправдивих акцентів, останній довід). Стратегія переговорів на основі інтересів (розподіл проблеми на частини, підкреслення спільності, упередження заперечень).

Практичні заняття 6.

Практичні заняття 7.

Тема 5. Інститут медіації та специфіка вирішення конфліктів на різних рівнях соціальної системи

Сутність, цілі та специфіка медіації. Умови залучення третьої сторони в конфлікт. Форми участі третьої сторони (суд, арбітраж, посередництво). Види медіації (пряма, опосередкована, формальна, неформальна). Офіційні та неофіційні медіатори. Стадії медіації (підготовка, знайомство, презентація, вирішення проблеми, угода). Принципи медіації (добровільність, рівноправність, нейтральність медіатора, конфіденційність, паритет сторін). Моделі посередництва (фасилітаторство, консультативне посередництво, з елементами арбітражу). Функції та стратегії діяльності медіатора, критерії оцінки його ефективності. Загальна характеристика та специфіка врегулювання соціальних конфліктів. Види соціальних конфліктів (рольові, трудові, соціально-професійні, економічні, політичні, релігійні, міжнаціональні). Особливості конфліктів у духовній сфері та інноваційних процесах. Сімейні конфлікти, кризові періоди розвитку сім'ї, їх попередження та розв'язання. Особливості застосування технологій медіації та врегулювання конфліктів в освітніх закладах та соціально-педагогічних системах.

Практичні заняття 8

Практичні заняття 9

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Конфліктологічна компетентність, управління конфліктами та медіаційні технології в освітній галузі						
Тема 1. Теоретико-методологічні засади конфліктології та генеза наукових уявлень про конфлікт	22	2	2	-	-	18
Тема 2. Структура, динаміка та психологічні механізми виникнення конфліктів	26	4	4	-	-	18
Тема 3. Особистісні чинники конфліктності, діагностика та прогнозування конфліктів	26	4	4	-	-	18
Тема 4. Управління конфліктами та технології переговорного процесу	24	2	4	-	-	18
Тема 5. Інститут медіації та специфіка вирішення конфліктів на різних рівнях соціальної системи	22	2	4			16
Усього годин	120	14	18	-	-	88

9. Перелік питань для семінарських занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин
Семінарські заняття не передбачені	-

10. Перелік питань для практичних занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин
Практичне заняття 1. Становлення конфліктологічної науки: від філософсько-історичних витоків до сучасних вітчизняних концепцій 1. Становлення конфліктології як галузі наукового знання, її об'єкт, предмет та зв'язок з іншими науками. 2. Генеза наукових уявлень про конфлікт у філософській думці Античності, Середньовіччя та Відродження. 3. Осмислення сутності соціальних зіткнень і війни в концепціях Нового часу, Просвітництва та німецької класичної філософії. 4. Новітні соціологічні теорії конфліктів кінця XX – початку XXI століття. 5. Розвиток конфліктологічної думки та особливості формування наукових шкіл в Україні	2
Практичне заняття 2. Структурно-аналітичні характеристики та функціональний вимір конфлікту 1. Понятійно-категоріальний апарат конфліктології: сутність, ознаки та причини виникнення конфліктів. 2. Структурні елементи конфлікту, співвідношення предмету, об'єкта, інтересів та позицій сторін. 3. Багатоаспектна класифікація конфліктів за масштабом, сферами	2

виникнення та формами перебігу. 4. Позитивні та негативні функції конфлікту у вимірі розвитку освітнього середовища. 5. Співвідношення конфліктної ситуації, інциденту та умов переростання протиріччя в гостре протистояння.	
Практичне заняття 3. Динаміка перебігу конфлікту та трансактні механізми його провокування 1. Характеристика основних етапів і фаз розвитку конфлікту від передконфліктного стану до його завершення. 2. Специфіка стадії ескалації конфлікту, види та варіанти конфліктної поведінки сторін. 3. Види конфліктогенів та їх роль у механізмах провокування конфліктних взаємодій. 4. Застосування математичних формул конфліктів для проектування алгоритмів їх розв'язання. 5. Трансактний аналіз Еріка Берна як інструмент діагностики етикетних та рольових позицій у конфлікті.	2
Практичне заняття 4. Особистісний потенціал конфліктності та психологічні типи поведінки суб'єктів взаємодії 1. Вплив психологічної структури особистості, спрямованості та систем потреб на виникнення протиріч. 2. Феномен маніпуляції в спілкуванні: порівняльний аналіз рис актуалізатора та маніпулятора за Еверетом Шостромом. 3. Внутрішньоособистісний конфлікт як чинник деструктуризації міжособистісної взаємодії. 4. Детермінація конфліктної поведінки темпераментом, адаптивністю, екстраверсією та інтроверсією. 5. Психологічна характеристика «важких» типів людей та прийоми ефективного спілкування з ними.	2
Практичне заняття 5. Методологія діагностики та прогнозування конфліктів в освітньому середовищі 1. Прогнозування конфліктів як процес наукового передбачення їх виникнення, причин та динаміки. 2. Сутність та завдання діагностики конфліктів на різних стадіях їх розвитку. 3. Застосування методів аналізу трендів, експертних оцінок та моделювання для прогнозування протиріч. 4. Практичне використання опитування, спостереження та аналізу документів у діагностиці конфліктів. 5. Технології оцінювання та формування навичок запобігання конфліктам у закладах освіти.	2
Практичне заняття 6. Стратегічні підходи та управлінські технології врегулювання конфліктів 1. Внутрішній і зовнішній аспекти управління організаційними конфліктами. 2. Класифікація методів управління конфліктами: внутрішньоособистісні, структурні, міжособистісні та персональні. 3. Характеристика основних видів діяльності з управління конфліктом (попередження, стимулювання, врегулювання, усунення, вирішення). 4. Інформаційна, комунікативна, соціально-психологічна та організаційна технології врегулювання конфліктів.	2

5. Розробка та прийняття управлінських рішень під час профілактики та розв'язання конфліктних ситуацій.	
Практичне заняття 7. Технології підготовки та ведення переговорного процесу 1. Поняття, сутність, передумови та класифікаційні ознаки переговорного процесу. 2. Характеристика основних функцій переговорів у контексті врегулювання суперечностей. 3. Особливості застосування стратегії «позиційного торгу» та її тактичних прийомів. 4. Реалізація стратегії ведення переговорів на основі інтересів (Гарвардська модель). 5. Використання тактичних прийомів підкреслення спільності, упередження заперечень та розподілу проблеми.	2
Практичне заняття 8. Медіація як процедура альтернативного вирішення конфліктів 1. Сутність, цілі та види медіації як формалізованого посередництва. 2. Порівняльний аналіз форм участі третьої сторони в конфлікті: суд, арбітраж, посередництво. 3. Характеристика основних стадій та принципів реалізації процесу медіації. 4. Професійні вимоги, ролі, функції та модельні підходи до діяльності медіатора. Психологічні технології взаємодії медіатора зі сторонами на різних фазах переговорів.	2
Практичне заняття 9. Специфіка врегулювання конфліктів у соціальних та освітніх системах 1. Класифікація та динаміка перебігу соціальних, політичних та економічних конфліктів. 2. Причини, симптоматика та технології розв'язання сімейних конфліктів. 3. Особливості виникнення та перебігу конфліктів в інноваційній та духовній сферах. 4. Специфіка запобігання та врегулювання трудових і соціально-професійних конфліктів. 5. Практика застосування медіаційних та відновних технологій у закладах дошкільної освіти.	2
Усього	18

11. Перелік питань для лабораторних занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин
Лабораторні заняття не передбачені	-

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи магістранта є поглиблена аналітико-дослідницька діяльність, спрямована на критичний аналіз наявних наукових концепцій, виявлення прогалин у дослідженнях та систематизацію сучасної фахової літератури для обґрунтування власної наукової позиції, генерації нового знання й апробації результатів у магістерській дисертації та публікаціях.

Види самостійної роботи здобувача освіти:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену за контрольними запитаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Тема 1. Теоретико-методологічні засади конфліктології та генеза наукових уявлень про конфлікт		
1	Філософсько-соціальні концепції конфлікту у творчості мислителів Нового часу (Т. Гоббс, Дж. Локк)	4
2	Погляд на моральні аспекти війни та протистоянь у працях Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо та В. Вольтера	4
3	Філософсько-етичний аналіз конфлікту та дисонансу війни в концепціях І. Канта та Г. Гегеля	4
4	Порівняльна характеристика біологічної теорії конфлікту Ч. Дарвіна та ідеології безконфліктного суспільства К. Маркса і Ф. Енгельса	4
5	Прикладне застосування дозвільного, прогностичного та ретроспективного методів у дослідженнях освітніх конфліктів	2
Тема 2. Структура, динаміка та психологічні механізми виникнення конфліктів		
6	Класифікація конфліктів за Л. М. Герасіною та їх функціональне значення в організації	4
7	Характеристика латентних, гострих та хронічних (затяжних) конфліктів у педагогічних колективах	4
8	Людський фактор, роль навколишнього середовища та специфіка автоматичних і набутих реакцій у конфлікті	4
9	Порівняльний аналіз природних і штучно створених передконфліктних ситуацій та показників соціальної напруженості	4
10	Особливості виникнення та трансформації енергетичного потенціалу в умовах гострого освітнього конфлікту	2
Тема 3. Особистісні чинники конфліктності, діагностика та прогнозування конфліктів		
11	Спрямованість особистості, її потреби та мотиви як вихідні детермінанти виникнення суперечностей	4
12	Внутрішня трагедія та особливості поведінки людини-маніпулятора у міжособистісних зіткненнях	4
13	Позитивні та негативні сторони конкуренції в педагогічній діяльності у світлі теорії соціальних ролей	4
14	Специфіка прояву агресивних типів особистостей («брутальний танк», «граната», «звичний крикун»)	4
15	Характеристика пасивно-деструктивних типів поведінки («поступливий», «пасивно-агресивний», «безвинний брехун», «брехливий альтруїст»)	2
Тема 4. Управління конфліктами та технології переговорного процесу		
16	Порівняльний аналіз первинної та вторинної профілактики виникнення конфліктів у закладах освіти	4
17	Формування моделей прийняття науково обґрунтованих управлінських	4

	рішень у конфліктних ситуаціях	
18	Види переговорів за об'єктивною і суб'єктивною сторонами, територіальним статусом та зацікавленістю сторін	4
19	Функції переговорного процесу: відволікання, маскувальна, пропагандистська та регулююча	4
20	Застосування маніпулятивних тактик «сялямі», «завищення вимог» та «розстановка неправдивих акцентів» у позиційному торгу	2
Тема 5. Інститут медіації та специфіка вирішення конфліктів на різних рівнях соціальної системи		
21	Специфіка та умови реалізації неформальної, прямої та опосередкованої медіації	4
22	Функціональне навантаження медіатора: аналітична, організаторська, творча та контролююча функції	4
23	Специфіка виникнення, перебігу та шляхи запобігання конфліктам в інноваційній діяльності ЗДО	4
24	Психологічні кризові періоди розвитку сім'ї як підґрунтя для виникнення сімейних конфліктів	4
	Усього	88

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, практичних, занять, індивідуальних та групових консультацій.

Під час проведення лекцій та/або практичних занять використовуються такі словесні методи, як розповідь і пояснення.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

- **інструменти, обладнання та програмне забезпечення дисципліни :**

1) платформа Moodle для розміщення навчальних матеріалів, завдань, тестів та організації комунікації між викладачем і студентами;

2) мультимедійні проектори та екрани для демонстрації презентацій, відеоматеріалів та інших візуальних матеріалів, що дозволяє зробити лекції більш наочними та динамічними;

3) програми для відеоконференцій: Zoom, Google Meet для проведення (за виробничої необхідності) онлайн-лекцій, семінарів, практичних та консультацій.

- **методи навчання, які дозволяють формувати soft skills (наприклад, робота в команді, робота в малих групах, ділові ігри, дебати, квести, кейс-методи, дискусії тощо).**

1) робота в малих групах та командна робота, що вимагає розподілу ролей, співпраці та взаємної відповідальності, розвиває навички комунікації, співробітництва та лідерства;

2) кейс-методи, що передбачає аналізування реальних або змодельованих ситуацій, формує вміння приймати обґрунтовані рішення, аналізувати проблеми та знаходити ефективні шляхи їх вирішення.

3) ділові та рольові ігри, зокрема моделювання ситуацій, що можуть виникнути в освітньому закладі.

4) дебати та дискусії, що передбачають обговорення спірних питань з педагогіки, сприяють розвитку критичного мислення, навичок аргументації та публічних виступів, а також креативності, здатності до нестандартного мислення.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни «Управління конфліктами та медіація в освітній галузі» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем								
	Тема 1	Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5	
	Практичне заняття								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Опитування	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Тестування	4	-	4	-	4	-	4	-	4
Виконання практичних завдань	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Виконання завдань самостійної роботи	2	-	2	-	2	-	2	-	2
Презентаційне повідомлення								2	
Всього за темами	8	10		10		10		12	
Екзамен	50								
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100								

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами опитування

Бали для денної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
1	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
0,5	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Оцінювання тестування:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,4 \times 10 = 4$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання *практичних завдань*

Бали для денної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
1	Виконано завдання практичної роботи в повному обсязі, належним чином оформлено висновки, в яких відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Виконано завдання практичної роботи із несуттєвими помилками або не в повному обсязі, оформлено висновки, які частково розкривають практичне завдання.
0	Не виконано практичну роботу або виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань *самостійної роботи*

Бали для денної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи виконане в повному обсязі, висвітлює глибоке розуміння теми, містить грамотно сформовані висновки та аналітичні узагальнення. Робота виконана самостійно, без помилок і неточностей, оформлена відповідно до вимог, що засвідчує високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1	Завдання самостійної роботи виконане, але містить неточності, часткові грубі суперечності або поодинокі стилістичні/оформлювальні огріхи. Здобувач вищої освіти демонструє достатній рівень формування компетентностей та задовільне володіння навчальним матеріалом.
0	Завдання самостійної роботи не виконане взагалі, або виконане менше ніж на 50%, результати не відповідають поставленим вимогам, містять грубі фактичні помилки чи ознаки академічного недобросовісного запозичення (плагіату).

Шкала та критерії оцінювання *презентаційного повідомлення*

Бали для денної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
2	Інформацію в презентації розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно до вказаних програмних результатів навчання. Здобувач вільно володіє науково-понятійним апаратом. Презентація унікальна, інформативна, послідовна, без логічних та мовленнєвих помилок
1	Матеріал відтворено частково або механічно, наявні деякі помилки та неточності у використанні науково-понятійного апарату. Логіка викладу дещо порушена, наявні ознаки неухважного/некритичного використання інструментів ШІ або недостатньо самостійного виконання.
0	Відсутність презентації, що не дає можливості оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

**Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти
за результатами складання екзамену**

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
Тестування	0-20	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($1 \times 20 = 20$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.
2 питання макс. по 15 балів	11-15	Студент демонструє глибоке та системне розуміння матеріалу, вміння критично мислити та аналізувати. Відповідь є повною, логічною та послідовною, без фактичних помилок. Студент не просто відтворює матеріал, а й може висловлювати власні думки, наводити приклади та робити обґрунтовані висновки. 11-12 балів оцінюється за глибоке розуміння, 13-14 балів – за відмінне знання та вміння самостійно аналізувати, а 15 балів – за ідеальну, вичерпну та оригінальну відповідь, що може містити елементи наукового дослідження..
	6-10	Студент демонструє достатнє знання матеріалу, його відповідь є частково правильною та логічною. Він використовує більшість необхідних термінів і може давати визначення, хоча можуть бути незначні неточності. Відповідь може бути недостатньо структурованою, а аргументація – слабкою, оскільки студенту бракує глибини в розумінні зв'язків між поняттями. 6-7 балів ставиться за частково правильну відповідь, 8-9 балів – за достатнє, але не глибоке знання, а 10 балів – за правильну, логічну, але ще не вичерпну відповідь, де не вистачає самостійних висновків.
	0-5	Відповідь студента є фрагментованою та неструктурованою, що свідчить про поверхове засвоєння матеріалу. Студент використовує терміни та поняття неточно, а його відповідь може містити грубі фактичні помилки. Якщо відповідь повністю відсутня або не відповідає темі, вона оцінюється у 0-1 бал. Надання окремих правильних термінів без їх розкриття оцінюється в 2-3 бали, а неповна, неструктурована відповідь із суттєвими помилками – у 4-5 балів. Загалом, цей рівень демонструє мінімальну обізнаність з темою або повне її нерозуміння.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них :

– при підсумковому контролі у вигляді екзамену 50 балів відведено на поточний контроль, а 50 балів – на підсумковий (для допуску до екзамену необхідно мати не менше 25 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються так :

- робота на практичних заняттях (відповіді, виконання практичних завдань, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 50 балів.

Присутність на лекціях і практичних не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване **впродовж двох наступних тижнів**, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 25 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є **екзамен**. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка»

17. Методичне забезпечення

1. Конфліктологія : конспект лекцій для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» магістерського рівнів вищої освіти / Укл. О.М.Тур. Полтава, 2023. 158 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Гірник А. М. Основи конфліктології : навч. посібник. Київ : Києво-Могилянська академія, 2020. 222 с.

2. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами управління : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2025. 456 с..

3. Дученко М. М., Шевчук О. А. Конфліктологія: Практикум : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 88 с.

4. Докаш В.І. Конфліктологія та медіація : навчальний посібник. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2021. 249 с.

5. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Київ : Наук. думка, 2020. 190 с.

6. Кавиліна Г. К. Конфліктологія: навчальний посібник. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2021. 153 с

7. Коучинг конфліктів – вирішуйте проблеми, зміцнюючи відносини : практикум для тренерів / Авт. кол.: О. Редліх, В. Ємельянов, Шиліна Н. Є. та ін. ; за заг. ред. проф. О. Редліха, С. Хаджирадевої. Миколаїв : Ємельянова Т. В., 2023. 168 с.

8. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с

9. Петровська Т. В., Курдибаха О. М. Конфліктологія: навч. посіб. Київ : Позднішев, 2024. 193 с.

10. Примуш М. В., Дубель М. В. Конфліктологія: навчально-методичний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 48 с.

11. Трофименко А. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.
12. Тихомирова Є.Б. Конфліктологія та теорія переговорів. Рівне: Перспектива, 2017. 240 с.
13. Фокс Д.Дж. Антисоціальний, нарцисичний і прикордонний розлад особистості. Київ: Саврок, 2023. 240 с.
14. Wilmot W. W., Hocker J. L. Interpersonal Conflict. 11th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2021. 400 p.
15. Moore C. W. The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict. 4th ed. San Francisco : Jossey-Bass, 2014. 704 p.
16. Bercovitch J., Kremenjuk V., Zartman I. W. The SAGE Handbook of Conflict Resolution. London : SAGE Publications, 2008. 720 p.

Допоміжна

1. Власенко О.О., Копилова С.В. Стратегії адаптивної поведінки в конфлікті: психологічні аспекти різних рівнів комунікації керівників. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Психологія. Том 36 (75) № 2. 2025. С. 66-71
2. Герасіна Л. М. Деякі проблеми українського парламентаризму в аспекті конфліктологічного аналізу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. праць. Вип. 3. Харків : Право, 2002. С. 3–15.
3. Гіренко С. П. Агресивна поведінка особистості в конфлікті. *Вісник ХГУ. Серія: Психологія*. 2000. № 6. С. 56–59.
4. Данильченко І. Запобігання насильству в сім'ї. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 2. С. 27–37.
5. Копилова С.В., Власенко О.О. Адаптивна функція soft skills: динаміка підходів до управління професійним розвитком особистості. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Психологія. Том 36 (75) № 3. 2025. С. 7-13.
6. Котигоренко В. Знання про соціальний конфлікт: абсолют чи відносність? *Політичний менеджмент*. 2003. № 2. С. 137–155.
7. Опорний конспект лекцій із дисципліни «Конфліктологія» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» [Електронний ресурс] / уклад.: О. В. Головка, Н. О. Лисак, Н. В. Петренко. Харків : ХДУХТ, 2018. 117 с.
8. Словник-довідник термінів з конфліктології / за ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. Чернівці ; Київ, 1995. 320 с.
Словник термінів з правової конфліктології : наук.-довід. вид. / за ред. Ю. П. Битяка, Л.М. Герасіної, М. І. Панова. Харків : Одиссей, 2006. 208 с.
9. Тур О.М. Формування культури мовлення майбутніх вихователів: інноваційні підходи // Тези 76-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 14 травня – 23 травня 2024 р.). Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. Т. 2. С. 159–160.
10. Тур О. Сучасні вимоги до комунікативних навичок студентів-магістрантів спеціальності «Дошкільна освіта» // Тези 77 наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Том 2 (м.Полтава, 16.05 – 22.05. 2025). Полтава : НУПП імені Юрія Кондратюка, 2025. С.185-187.
11. Тур О. Стратегії гуманістичної комунікації для подолання викликів VUCA. // Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально економічного розвитку України: виклик глобального світу : Матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 травня 2025 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. ко лег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ППЕП, 2025.

12. Poitras J., Bowen R. E. Leadership Styles and Conflict Management Impact on Workplace Mediation. *Conflict Resolution Quarterly*. 2020. Vol. 38, No. 2. P. 113–128.

19. Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу на платформі Moodle: <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=7845>
2. Конфліктологія: конспект лекцій для підготовки магістрів усіх форм навчання / Галаган В.Я., Орлов В.Ф., Отич О.М. Київ: ДЕТУТ, 2008. 293 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/3936/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%.pdf>.
3. Орлянський В. С. Конфліктологія: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2007. 238 с. – Режим доступу: <http://padaread.com/?book=89867&pg>
4. Пірен М. І. Конфліктологія : підручник. Київ: МАУП, 2003. 360 с. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5194699> .
5. Слободанюк А.В., Андрущенко Н.О. Психологія управління та конфліктологія: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2010. 120 с. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pdf/000708.pdf> .
6. Тихомирова Є.Б., Постолювський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник. Рівне: Перспектива, 2007. 389 с. – Режим доступу <http://esnuir.eunu.edu.ua/bitstream/123456789/417/1/conflictology.pdf> .
7. Тур О., Яланська С. Освітнє середовище як важлива умова формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти // Вісник післядипломної освіти. Серія Педагогічні науки, 2020. №13(42). Режим доступу: <http://umo.edu.ua/pedagoghichni-nauki-vipuski/zbirnik-naukovikh-pracj-visnik-pisljadiplomnoji-osviti-pedagoghichni-nauki-vipusk-1342-2020>
7. Яхно Т.П., Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 168 с. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/824987> .
- Неформальна освіта*
8. Правові та психологічні основи медіації в закладі освіти: алгоритми мирного вирішення суперечок : програма підвищення кваліфікації / Платформа «Вектор». URL: <https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/6193/detail/>
9. Діалог та медіація: шлях до порозуміння : онлайн-курс / Платформа «Prometheus». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mediacia-dialog/>
10. Управління конфліктами : загальна короткострокова програма / Житомирський регіональний центр підвищення кваліфікації. Портал «Управління знаннями». URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/upravlinnia-konfliktamy-83aff38b-9f60-4e38-957e-496016f1e2c1>
11. Навички медіації та діалогу для потреб публічної служби : загальна професійна (сертифікатна) програма / Донбаський інститут техніки та менеджменту ЗВО «МНТУ імені академіка Юрія Бугая». Портал «Управління знаннями». URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/navychky-mediatsii-ta-dialohu-dlia-potreb-publichnoi-sluzhby-133>
12. Діалог як підхід до вирішення чутливих питань, розв'язання конфліктів : загальна короткострокова програма / Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Портал «Управління знаннями». URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/dialoh-yak-pidkhi-do-vyrishennia-chutlyvykh-pytan-rozviazannia-konfliktiv-65>
13. Основи ненасильницького спілкування : програма підвищення кваліфікації / Суб'єкт підвищення кваліфікації: БО «БФ «Схід-СОС». Платформа «Вектор». URL: <https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/886/detail/>
14. Вступ до медіації : онлайн-курс / Платформа «ВУМ online». URL: <https://vumonline.ua/course/mediation>